

ЛЕНИНИЗМ ДЕЛГЕРЕЗИН!

ТИИЛЕП ТУРАР ЛЕНИНЧИ ӨӨРЕДИГ

Владимир Ильич Ленин... Күш-ажалчы кижилерге эң-не дайырамы, эң-не өргөм үнелик бо атты билбес ырак-узак булуңтууга чей башыбызды кырында кайла-даа чок. Ленинниң херөөнүн өндүрүлүшү оң алып кезе-шагда өлүм чок кылдыр мөңгөжиткен.

Кижини кижини мөлчүлөр чорук турса, интинини тургускан байлактарып кижилер шуптузу дегне ажылаар — шак ындай чөптүгү интиледди тургузар дугайында кижини төрөлгөнүн дээр угааныгылар хей чылдарда күзөп, бо талазы-биле яны-бүрү планнары чогадып кылында чораннар. Бичалда-даа интиледди мөлчүлөргө болгаш мөңгөчүтүргөнөргө хуалаттыган чорук өскөрүлөй келген. Чүгө пролетариаттын улуг башкылары — Маркс биле Энгельс социализмни күзөлдөп өртөмчө хуулурун. Олар пролетариаттын диктатуразынын дугайында өөредигин ажыктап, эрге-чакырга дөш демиселге пролетариатты ууртуу күш — оң партияны болур деп түншөлдө кылганнар.

Делегейини ажыктын шимчөөшкенине Владимир Ильич Ленинниң улуг ачы-ханыяларынын бирөөн болса өртөмчө коммунизмниң үндө-өлөкчөлөрүнүн оң идеяны улам ылайыктуулап, ажыктын алгылыктуу йүрүшүн өртөмчө коммунисттердин камгалап ал, Россияны ажыктын алгылыктуу революция тарачылар-биле өвлөпкөн камнап турган. Ол ийн алгылыктуу өвлөпкөн ханыяны башуу болгаш капитализмни хөрөкүткөш, социализмче орукту делегейге өң баштай ажылар күш кылдыр Ленин саван чоран. В. И. Ленин Россияның революстуг күштеринин, бирги аалчегде оң ажыктын алгылыктуу ууртуу шавы — чак хөвириниң революстуг марксистиң партиязынын тактиктиң, организастык болгаш теоретиктиң үндөвүнөрин ачыдап кылып, ажыктын алгылыктуу чөптүгү революстуг тулчууштарына хей чылдарда белеткен турган.

Бистин үениң угааны, алдары, арин-өтүрү — Ленинниң тургусканы коммунисттериниң улуг партиязынын ууртууламы-биле Россияның пролетариаты күш-ажыкчы тарачылар-биле өвлөпкөн алгаш хаан башуу болгаш капитализмни хөрөкүткөш, чак социализмниң интиледди тургускан.

...Бөгүн, улуг баштыкчынын төртүтүнгөн хунунуң тозан чылын демделген турда, марксистиң-ленинчи өөредиг бүгү делегейге төөгүлүгү тиленген чөптүгү аң, чүс-чүс миллион

кжилериниң түгү болу берген. Социализм бистин чуртувуста бүрүн болгаш туулунга чөдир тилшен. Совет Эвилели ам коммунизм тургузушкунуң калбартырын үзгичке кирген. Миллиард ажык кижилерини дагыштырып турар социализмниң делегей системазы тургустууган. Имперализмниң колониалдык системазы бүтүп дүжүп, шаандагы колониал болгаш хамаарылгалык чурттарынын улустарынын хей кезин боттарынын хосталгазын болгаш хамаарылгалык чуртун чөдир ал турар.

В. И. Ленинниң алдарык амыдырал-чуртталгазы хаан башуу болгаш капитализмниң дүжүрери дөш революстуг демиселден өгөлөн. В. И. Ленин бистин бөгүнгү ааскеженисти бодунуң революстуг ачы-чорудуламын баштайгы баамнарындан өгөлөн-ле дартаннап, Россияның революстуг күштеринин тилчөөрүнө кызыгаар чок бузуреп чоран.

«Революстурларның организастык биске берипер — бичагарга Россияны алдарга тулуттар бис» деп Россияга революстуг шимчөөшкенин аргенинде баштыкчынын өгөлөн чалбыштыгы өстөрүн катал-катал сактып кээр бис.

Улуг Ленин, большевиктериниң партияны эрге-чакырган ажыкчы чоннарга чаллап бергенден сонгаар дөртөн ажык чылдарың дургузунда шаандагы хожудангай Россия делегей деңизигенин мурнуку одурунче депшип үнгөн. Бистин чуртувусу эң-не чөптүгү интиледди тургузуу — социализмни кижини төрөлгөнүн дөш төөгүзүндө бир-ле дугайында тургускан, ам оң дээди чадазы — коммунизмни тургузарың эң баштай киргенинге дүрүм башуу чоргаарлар бис.

Владимир Ильич Ленин бодунуң төртүтүнгөн энергиязын, океан ышкын улуг угаанын коммунизм дөш демиселге бүрүн берген. Ажыкчыларның болгаш тарачыларның делегейге бир дугаар социализмни күрүнесин ууртуулар дөш бүгү чурттарынын имперализмниң интиктиң контр-революция-биле сүзгөзөкчөп турган аар-берге чылдарда Владимир Ильич Совет республиканың камгаламын херөөн бодунуң идеялыг холунга алгаш, оң келер үениң улуг-чалай планнары чогадып кылырып үрүтүчүлөп турган. Ленинниң өөредиги социализм болгаш коммунизм тургузушкунуң бистин партияны чөптөгөп турар.

Социализм дөш демисел тайбын дөш демисел-биле чарылбас харылдамы болу берген амгы үеде ленинчи чагыларга шычы бистин партияны бөгү делегейге тайбын дөш чүткүдүгү демисежип турар. Совет чактың күнженишкенинениң ачымында улустар аразынын дүшкүрүлүгү чорунда көсү өкилчиден чөдир адыгана, өсөөк

дайынын» талаакчылары аткаарларымычө албадаттырган. Яны-бүрү социал системазы күрүнесиниң тайбын коста-келбөө дугунаарынын ленинчи принцин делегейге бүгү улустарынын дөштөгөп болгаш чүдүдүзүшкунуң алган.

Марксизм-ленинизмниң бүгү тилчегели өөредиги улустары чырык-кымыл келер үе дөш демиселче сорук кирип турар. Ол демиселдин мурнуку одурунда чоруп турар Совет Эвилелинге баштакан социализмниң лагериниң чурттарынын улустары калгангай чурттарынын ажыкчы чоннарына болгаш Азияда, Африкада болгаш Латин Америкада имперализмниң колониалдык дараалында хосталган улустарга сорук кирипчү улагер-чижек болуп турар.

Улуг Ленин — бистин хей националдык Совет социализмни күрүнесиниң организастык болгаш тургузуучузу. Коммунист партиянын мерген угаанын ленинчи национал политиканын ачымында шаандагы хаанын Россияны хожудангай улустары ам боттарынын культуралык, экономикалык хөгжүлөр талазы-биле бурнуулар улуг шурашкыны кылган. Оң чижөөнө революция мурундагы Россияга эң-не хожудангай улустарынын бирөөн — тыва улусту көргүзүп болур. Чүгө Совет эрге-чакырган 15 чылынын дургузунда тываларың социал-экономика талазы-биле чүс-чүс чылдардагы хожудашкыны ууртаттыган. Арач-ажык-агылар коллективизастаттынган. Суурдулгаже шилчеге доозулан. Аар үлетпүр тургустунуп өгөлөн. Тус чериниң ажыктын алгылыктуу хей саннын тускай өртөмчөлөш, баштайгы өртөмчөлөш өңүп үнгөн. Культура революциязын боттадырылганын ачымында национал бижик, уран чүт болгаш чечен чогаал хөгжүп сайыраан.

Ленин — делегейиниң ажыкчы чоннарынын ынак башкысы, баштыкчысы. Кижини төрөлгөнгө оң бергени үнелеп чөптөгү эргине — ленинизм оларын идеялы, орук айтыр сымды. Бүгү улустар боттарынын чагай келер үенин оң ат-биле холбаштырып турар.

В. И. Ленин бодунуң чагай амыдырал-чуртталгазынын анык чалымы үзгичке сөөгү тымыкына чөдир революстуг демиселдин нарын берге оруктары чандыр баштай, бисти бурнуулар чалгымыш чок башкарып келген. Ажыкчы чоннарга оң кылган херектери, марксизм теориязына оң кирген салымшынары темчөөк чок улуг. Социализм революцияны теориязы, социализм болгаш коммунизм тургузушкунуң кол-кол программаны айтырлары, күрүнесиниң интиледди тургузуу калың-даа бол, оң хамаарылга чокка тайбын кожа-келбөө дугунаары дөш ышкын, теоретиктиң болгаш практиктиң өскө-даа хей-хей үнелен айтырлар — марксистиң өөредиге В. И. Ленинниң кирген салымшынары болуп турар.

В. И. Ленинниң амыдырал-чуртталгазы миллион-миллион кижилерге хей-аңт кирипчү үзгөрчөк, ажыкчы чоннарың өргө-ажымы, оларын херөө дөш, коммунизмни тилчегезин дөш бөдүн бүрүн бердинерини чырыктымыл, казан-даа дакпырлаптымыс үзгөрчөк болур. Кижини төрөлгөнүн чагай келер үеде В. И. Ленинниң өөредиги-биле, оң ады-биле чарылбас кылдыр холбашкан.

В. И. Ленинге баштаган төрөөн Коммунист партияның улуг ууртуламы-биле бистин чуртувуска Октябрьниң социализмниң улуг революцияны өскүчүп үнгөн, ажыкчыларын, тарачыларын социализмни күрүнесин төөгүдө бир-ле дугайында тургускан. В. И. Ленинниң ууртууламы-биле бистин чуртувусу улустары боттарынын анык Совет күрүнесин даштыкынын араан импералистеринден болгаш чурттуң контрреволюстуг дөрбөчкө-лөрдөн камгалап адышкан, со-

циализмни интиледди фундамен-тининиң кол үндөвүнөрин салган. Марксизм-ленинизмниң бүгү тилчегели өөредиги ууртууга белдүрүп алгаш төөгүнү аң кыска үенин дургузунда Совет Эвилелиниң бүгү улустары кезе-шагаан бээр экономикалык болгаш культуралык хожудан калган байдыктын ууртуу. Совет күрүне ам делегейге оң сайырангай индустрияны болгаш коллективтиң улуг ажык-агылымы, мурнакчы культуралык болгаш техникалык чурту болу берген. Ол чөдиркини бистин Совет күрүнесиниң ат-алдары делегейге улам алгыткан. Марксизм-ленинизмниң идеялары делегейини шыва алган, оң идеяларын меондаатар күш кайла-даа чок. Совет күрүнесин өртөм-техникалык өгөлөн-хөгжүдө дөш делегейиниң кижилерин кайгыдып турар. Ядролуг физика, атом-энергия, реактивтиң ухар-чүт болгаш ракеталык техника бистин чуртувусун, оң ажыкчы чоннарынын улуг угаанын болгаш күш-ажыкчы арга-мержежилерин алдар-жыдып турар деп чүвени өөрүп лөдөлөөсө аргак. Бистин чуртувуска, Ленинниң чуртууга, кайла-даа чурттан мурнай атомун элек-тростанцияны болгаш атомуну күрү-жү-биле чөдүрүп, Ленин атыг лөдө-көлдү тургускан, Хүн болгаш Ай-ның спутниктерин (дальничерини) салып үндүргөн, Алым өчкөжүтө чарытын чуртука тырттырган өртөмчө арзынын автоматтык станцияны хамыкты мурнай тургускан деп чүвени кымы маргыш шылдар боор! Ол болза Совет интиледди капитализмни интиледден аажок улуг артык күштүңүчү, марксизм-ленинизмниң өөредигине дайыган совет өртөм капиталың чурттары өртөм алып турарынын маргыш чок херечин-лир. В. И. Ленин улустар аразына ачы-дүмкө кайла-даа бижылаар чорукту совет кижилериниң эң чугула сорулгазы деп айткан. Бистин Коммунист партияныс, Совет чалаамы ленинчи национал политиканы хажык чокка боттадырышкан, улуг чөдиркини-нерлиг болган. Бо дугайында чижек кылдыр бистин Тываны аң болур. Октябрьниң социализмниң улуг революцияны мурунда Тыва дөргө экономикалык болгаш культуралык талазы-биле делегейини эң-не хожудангай чурттарынын бирөөн болуп турган. Бүгү совет улус, ылангыч улуг орус улус, В. И. Ленин Октябрьниң социализмниң улуг революцияны баштайгы хунеринден өгөлөн-ле Тываның арач чоннарына чагай дузаны доран-на көргүзүп, оң сакгышты салып өгөлөп берген. В. И. Ленинниң өөредигине болгаш боттуң ууртууламына дайыган, оң дузалачыны ачымында 1921 чылда Тывага национал-хосталгалык революция өскүчүп үнгөн, эрге-чакырга күш-ажыкчы арач чонуну холуна келген. Бо аразында Совет чалаамы, Ленинниң Коммунист пар-

тиязынын хун бүрү сакгыш салымшы-кынынын ачымы-биле Тываның арач чоннары, бүгү Тываның чери та-ныттымыс кылдыр сайырап өскө-рилген. Ужүп-бижин чок чоран Тыва бодунуң бижик-билгилиг алар-ганы, кезде ажал-агылын сайыра-гангай техникалы-биле чөптөгөп-тиген колхозтарыны тургустуу-ны, көшкүн арачтарың сууржуң чагай амыдыралче шилчөөн, мур-нунда өргөн бешин турбаан черле-де Илчигиниң дашчыларын кы-выскап хоорай, суурларынын тыптып келгени, хей-хей үлетпүр бугуру-гелериниң тургустууганы, орук ха-рылааның сайырааны, школа бол-гаш өмчөлөп албан черлериниң кай-дык четкини, электрификация, ра-диошуудула — бо бүгү башың партияныстың ленинчи национал политиканың ачы-хавылазы, оң политиканын чалышканга тилчегезин-дир.

Бо үеде СССР-де социализм чүгө-ле тилчөөн өсөт, шуут-ла мөңгөз-биле үе тилчөөн деп чүвени пар-тияның төөгүлүгү XXI съездиниң дөштөгү айткан. Совет күрүне коммунизм тургузушкунуң төөгүлүгү чак үе-чадазында — коммунист интиледди калба-биле туулу ки-рипкениниң үенине туруп турар. Партияның XXI съездини болгаш өш Н. С. Хрущевтиң оң съездине кылган өтөттүгү илеткил болза, Ленинни өөредиги чак байлага улам мый хөгжүткени болур болгаш совет кижилериниң комму-низм дөш демиселдине дайыныч программаны берген.

Партияны XXI съездининиң хү-лөөп алганы чөдир чыл планын хуу-саа бетинде күзөлдөп дөш демиселге совет кижилер политиктиң болгаш күш-ажыкчы кайгыкчы бедик көдүрүшкүнүгү, карак кы-зы ажылап турарлар. 1959 чыл-дың бүгү-ле планын оңалдызын ажык күзөлдөп. Дык хей фабрика-лар, заводтар, шахта уургайлары, электростанциялары, дөмүр оруктуң плутумнары, хей-хей чак машина чөптөгөп ажылаады кирген болгаш миллион-миллион дөрбөчкөн метр чуртталга шөлдери ажылаады кир-ген.

Бистин кезде ажал-агылымыс өң ылангыч партияның XX — XXI съездинериниң болгаш СЭКП Төп Комитетиниң Планунарынын сонда улам чөдиркиниң хөгжүп турар. СЭКП Төп-ның декабрь Плену-му (1959 чыл) совет күрүнесин кезде ажал-агыл талазы-биле чөдү-лүп келген ажыкчыларын түнөп өр-гөп болгаш чөдир чылдык ийги-чинында чак-чак чөдиркиниң бо-лур төлөөдө социализмни чарышты улам калбартырын» талазы-биле төөгүлүгү шилтирини үндүргөн.

Совет кижилер бодунуң төрөөн ленинчи партиянынын, оң Төп Ко-митетиниң Президиумунуң ууртуу-ламы-биле чораш, улуг Ленинниң

төрүтүнгөнүнден бээр 90 чыл болган хунуңе ажал-агыл болгаш культура туртуушкунуң талазы-биле чөдиркиниң ужуражып талазы-биле алган социализмниң хүлөө-гелерин күзөлдөп, 1960 чылдын бирги кварталында улуг чөдирки-ниңерлиг болган. Совет Эвилели-ниниң бүгү үлетпүр бугурулары бугу-дурп үндүрүп продукция талазы-биле бирги кварталдын планын 104 хуу күзөлдөп азы өрткөн чылдын өң үенинге деннөргө 11 хуу көүдө-дөн. Эң-не оңа чүгө болза В. И. Ленинниң төртүтүнгөнүнден бээр 90 чыл болган хунуңе белек кылдыр Совет Эвилелиниң бүгү өң-лөдөшкөн республикалары бирги кварталдын бугуруламы планын ни-тази-биле-даа, барааның продукция-даа талазы-биле ажык күзөлдөп-көн болур. Шаангы үлетпүрүнүң көд адыры болур кара болгаш өң-чүгү металлдары бугуруларын пла-ны 111 хуу, оттулар чүгү болгаш энергетика талазы-биле 110 хуу, машина туудуңуң болгаш металл чөдүрүлганын планын 116 хуу, химия болгаш резина үлетпүрүнүң 111 хуу, тууду материалдары бугу-руларын 121 хуу, ыш, сазын айма-ны болгаш мыйтан өт-өддөлдөр бугу-дурп талазы-биле 107 хуу, шик үлетпүрүнүң 110 хуу болгаш аш-чөм үлетпүрүнүң 106 хуу күзөлдө-түнгөн.

1960 чылдың I кварталында кезде ажал-агыл продуктулары бугу-дурп болгаш күрүнесиниң хуу-лөөлөрү база-ла чөдиркиниң күзө-лдөтүнгөн. Кезде ажал-агыл про-дуктуларынын күрүне куурларын-дунуң көүдөзүн-биле өрткөн чыл-дык бирги кварталы-биле деннөргө бо чылын өт болгаш өт продук-туларын 182 муң тонна, үстү, сүтү болгаш өскө-даа сүттен кылган продуктуларын сүтке шилчиреге 425 муң тоннаны ажыкчы чонна-рга саткан.

Тываның ажыкчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмөй, чөдир чылдык ийги чынынын планын дөштөгү болгаш ажык күзөлдөп дөш бүгү улустуң социализмни чары-кына киришкен. В. И. Ленинни төртүтүнгөнүнден бээр 90 чыл болганга белек кылдыр, 1960 чыл-дын бирги кварталында база-ла ба-гай өвөс түнөөдөрү чөдир алган. Областы бүгү үлетпүр бугурула-гы черлери 1960 чылдың бирги квар-талынын планын 113 хуу күзөлдө-лөп болгаш өрткөн чылдын бо үе-ниге деннөргө үлетпүр продукцияны 25 хуу өвөдүткөн. Эрткөөк чылдын бо үени-биле деннөргө электри күжүн бугуруп үндүрүп, хөмүр даш казаны, дилиг манза материалдары белеккери, мыйтан өт-өддөлдөр кылдыр, калды бол-гаш былгаар илик бугуруларын планын ажык күзөлдөтүнгөн.

Бо чылдың бирги кварталында кезде ажал-агыл ажал-ишчиле-ри В. И. Ленинни төртүтүнгөн хуну-ңе алдар кылдыр өт бугуруларын (Төмчүзү 2-ги армында).

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫҢЫЧАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 94 (4578). 1960 ч. апрель 22, пятница | Өртээ 20 көп.

СЭКП Төп Комитетинде болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП Төп Комитетинде болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП Төп Комитетинде болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелинде хуураалар тууду-туп талазы-биле бүгү-өңгөл чөвүлел хуураалы 1960 чылдың июнь 7-ден өгөлөш 10-га чөдир Москва хоорайга Кремльдиң Улуг Ордунга өрт-тирерин шилтирээк.

СЭКП Төп Комитетинде болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелинде хуураалар тууду-туп талазы-биле бүгү-өңгөл чөвүлел хуураалы 1960 чылдың июнь 7-ден өгөлөш 10-га чөдир Москва хоорайга Кремльдиң Улуг Ордунга өрт-тирерин шилтирээк.

СЭКП Төп Комитетинде болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелинде хуураалар тууду-туп талазы-биле бүгү-өңгөл чөвүлел хуураалы 1960 чылдың июнь 7-ден өгөлөш 10-га чөдир Москва хоорайга Кремльдиң Улуг Ордунга өрт-тирерин шилтирээк.

УЛУГ ЛЕНИННИҢ ОРУУ-БИЛЕ

С. ТОКА, СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары.

В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 90 чыл болганын бөгүн бүгү делегейниң ажылчы чоннары демдегледип турар.

В. И. Ленинниң биографиязының чаа ному

СЭКП Төп-ның чалында Марксизм-ленинизмниң институтунуң болгаш авторлар коллективиниң белеккери «Владимир Ильич Ленин. Биография» деп ном парлатканын үгөн болгаш сактып кирген.

Ленинчи хуннерде

Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнгөнүнден бээр 90 чыл болганын-га холбаштырган кезээде Тес-Хем районнуң колхозтарынын төштеринде, бригадаларда болгаш фермаларда, албан, бугурула черлеринде үр-гүзүлөп турар. Ол кезээде «Ленин — коммунизмниң түгү», «В. И. Ленин коммунизмниң мате-риал-техниктиң базанын дугайында» лекцияларын СЭКП райкомун, политиктиң болгаш эртем-билгилер пептеридиң интиледди район сал-бырынын лекторлары номчуп турар.

Апрель 20-де Самагалдай септе-ге-техника етаныкынын ажыкчы, албан-хаакчыларын кезжөө бол-ган. Аңа партия организастыкын секретары өш Иванов В. И. Ленин-ниң ажал-амыдыралынын дугайында лекцияны номчав. Оң сойда ма-салам ойнаар болган. Районда уран

Чүгүнүн политиктиң литература номнары үндүрер чери ук ному массалам тиражты кылдыр пар-лаан.

Бүгүнүнүн политиктиң литература номнары үндүрер чери ук ному массалам тиражты кылдыр пар-лаан.

Ленинниң төртүтүнгөн хуну күш-ажыкчы өөлчөгүн чөдиркини-нери-биле чөдир демделеп турар. «Ак-Эрик» кохозта кезде магазин (эрге-лекчи өш Халкылай) апрель айда бараан саарылгазын планын хуу-саа бетинде азы 120 муң рубльдиң бараанын садарын 151 муң рубль кылдыр күзөлдөп, а квартал пла-ны 112 хуу күзөлдөп.

Ленин атыг кохозтуң хойжуу И. Дамый-оң 350 хойжу хур кыш-тагалган, оң 316 хөм 324 хураган төрөөн, олар бурнуу-биле ажаан ал-дыган. Бо чылын 100 баш төртүр хой бургузуде 130 хураганын алы-рын ленинчи бо хуннерде оң хойжу хүзөлдөп.

1870

Лениннің абындан арттық чырык чаагай,

«В. И. Ленин Совет эрге-чагырганы чарлап тур».
(В. А. Серовтун чураан чуруундан).

Чүрээмде кезээде арткан

Ичтан мээң харым чаа-ла чээрби четкен. Үе кадыг-дошкун — делегейниң бирги дайын дилмипер турган. 1916 чылдың эгезинде бистин керекке Степанов деп бир солдат чедип келген. Оң адын, адамнын адын бенин доктадып албаан мен. Күш-ажылчы чонга санап четпес өлүм-чидимни, каража-когаралды чедирип турар империалисттик дайынның дугайын солдаттарга ол тайылбырлап эгелзэн.

Шынын болгаш чөптүг чорук кайдал, хосталган кайын, канчап чедип алырыл дээрин Астрахандан келген ажилчы большевик эш Степановтан билеп алган мен. Улут Ленинниң большевик партиязы дээр, пролетар революциянын херээ дээр амы-тынын харам чокка тулчурун быжы-биле шиттирлеп алган мен. Ажилчы чоннарың хосталгазы, аас-кежин, чырыктың келир үези дээр маадырың демисекин чорур Ленин деп улут кижини көөрүн кончуг күзеп чоран мен.

— Революцияның удурткучуу Владимир Ильич кайы хире улут кижил, анаа кижилерден онзагай ылгалдыг, уулу, мөгө-шырак боор, аа?— деп, Степановтан айттың.

— Владимир Ильич дээрге, эң-не бөдүүн, чымык-чаагай, хөгүг, улут угаанын кижил. Ленин башкын удавас көөр сен— деп харылап кагды. Кызыл гвардейки отрядтын составына 1917 чылдың сентябрыда кирдим. Оң сонгаар бодуну демирдег кылдыр санап чорур апарган мен. Пролетар революциянын төп штавы, Владимир Ильич Ленинниң ажилдап турганы төгүлүг Смольныйны камгалаарын бистин отрядка дааскан. Үлээте дээрге, эң-не харымсалгалыг, нарын болгаш хундулуг дээрин кызыл гвардейкилер кончуг эки билди турган бис.

Эрчим ынак Владимир Ильични көөр аас-кежин менде таварышкан. Бир-ле катап өргөн дан бажында тапнымыла турган Владимир Ильич келди-ле. Эң улут кижини бир-ле дугаар көргенин ол, өөрүтүм-даа аажок, сүрөөдөрүм-даа кончуг. Бөдүүн ёзу-биле, бистин-биле менди

лешти. Владимир Ильич кончуг уулу, улут боор деп бодан чораным арай өскө болду. Чолдаксымаар, делген эгинниң, арын-шырайы аажок чымык-чаагай, худумзүрөөн эрчим ынак Владимир Ильич бистин камгалап, таңнымдап турган бажынывосе дүрген басып кире берди...

Контрреволюстуг түр чазактын думчулай берген турганы Кышкы өрдуну штурмнаарына киришпез мен. Ичзаарда Смольныйны камгалап, анаа таңнымда турган мен. Иччалажок, Петербуртка турган Михайловский артиллерия училищени холга алырына кириштим. Ол училищеге турган офицерлер эң-не калчалымы-биле удурланганар. Революцияның кавайынын чоогунда Череповец болгаш Тихвинск уездиринге Совет эрге-чагырганы тургузарына киришкен мен.

Кажан Москвага контрреволюстуг тура халышкын болу бөөрге, бистин отрядты ынаар дүрген чоруткан чүе. Москвага чедип келиривисе тура халышкынны Москваның большевиктери басып каан болган. Сибирьде Петербуртка хлеб, тараа өөртүп чедирер дайынчы рейдиге кирип чордум. А кажан чех корпус тура халышкын кыла бөөрге, бистин отрядымысты ынаар чоруткан. Үк тура халышкынны, Колчакты, Деникинни, Врангельди чыла базарына киришкен мен. Махнонун дерани дээрбечилерин чыла шапка сөөлдүдө, дээрбечи Масловтун шериглерин узуткаарына кирип турган, аар балыглаттырган мен. Кажан сегип чорумда, тифтен аарып берген мен, улаштыр-ла 1927 чылга чедир аараан мен. Революцияны чаалап алышкынарың камгалаар, Совет эрге-чагырга дээр кадыг-дошкун тулчушкуннарың-даа, чоруданың аарыгың-даа үезинде эрчим ынак Владимир Ильич мээң чүрөөмге кезээде чоран. Владимир Ильич Ленинниң өндүр чаагай ады мээң чүрөөмге кезээде арттар.

П. ЕРМОЛИН,
СЭКП-нің Бин-Хем район организациязынын ревизия комиссиянын даргазы.

ЛЕНИНЧИ ЁЗУ-БИЛЕ

Бистер, Кызылдың хлеб заводунун кезек ажилчынары, коммунисттик ёзу-биле чурттаар болгаш ажилдаар дээр хундулуг согулганы салган бис. Иччангаш коммунисттик күш-ажылдың бригадазы деп ат дээр чер болганда калбарган демиселге бистер база киришкен бис. Эрткен чылын Октябрь байырламынын бүүдүзүдө болган коллектив туралынын мурундан бистин бригадасыка ол чаагай атты тывысқан. Оон бөөр ам чартык чыл ажим турар.

Бо үениң иштинде бригаданың амыдыралына болгаш ажилына көскү чаартылгаар болган. Чунун-даа мурунда бригада кежигүбү кижил бүүзү өскелерин кылып турар ажилын саат чок кылырына өөргөн. Иччангаш бистер ажилдың аайы-биле бот-боттарымысты солуп, дузалажып турар бис. Бистин бригадасык хлеб-булка кылыгырын быжыратурар Сайка, сдоба, батонар, халачык дээр оон-даа өскө чүүдлерин быжырып турар. Хонукта 7 кижил тонна ажим нарын

чемнерин быжырып турар.

Күш-ажылды шын организацтаандыңа база бүүдүргө чорудулганын бүүрн механикастаны ай пазынын уругулу ажим күүсеттеринин халдырып турар. Март айның планы 146 хуу, апрельдин планы—10 хонук бүүрунгар күүсеттиген. Бо болза улут баштычымыс Владимир Ильичниң төртүтүнген хунуге бистин күш-ажылчы белэвис болган.

Заводтун ажилчынары бо чылдың эгезинде бээр кызырган шактыг ажил хунуге ёзугаар ажилдап турар. Ол хунунерин бөөрүнн коллективти-биле кино, концерт көөрүнге азы селгүсүтөшкиге ажилгаары биске чачыл болган.

Чедип чыл планын хуусаа бунинде күүседир дээр улам куженишкенин ажилдавышаан, Коммунисттик күш-ажылдың бригадазы деп чаагай атка төлөпиг бөлүүрүстү хүүдүткен бис.

В. КАЧАЛОВА,
бригадир.

Чурукта: Кызылдың хлеб заводунда коммунисттик күш-ажыл бригаданың кежигүнери (оң таланыңда) В. Качалова, А. Васильева, М. Галимова, А. Санарова, З. Торгунакова болгаш Г. Кузнецова. Фото С. Маадырны.

УЛУГ ЛЕНИННИҢ ОРУУ-БИЛЕ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында)

ниң планын ажим күүсетке болгаш күрүнге садарын — 12 хуу, сүт садарынын планын 124,6 хуу күүсеткен. Районнар талазы-биле дээр черил Чөөн-Хемчик эгелзэн. Ол районун партияз, совет организацталары ажилчы чоннары шын организацтап турган бирги кварталдың планын, эгт бүүдүренин талазы-биле 2,1 катап, күрүнге садарын — 185,3 хуу күүсеткен. Каз-Хем районун көдө ажил-ажылдың ажил-ишчилери күрүнге сүт садарынын планын 133,1 хуу күүсеткен болгаш ол ийи район СЭКП обкомунун болгаш обкомунуң ишчилер Кызыл туктарын бо чылдың бирги кварталында чаалап алганнар.

Бирги кварталда көдө ажил-ажыл продуктулары бүүдүр болгаш күрүнге садар талазы-биле Току районун «Май 1», «Совет Тыва» колхозтарыны, Таңды районун «Межегей» совхозунун, Каз-Хемин Ленин атыг колхозунун, Чөөн-Хемчик районун Ленин атыг болгаш «Искра», Бин-Хемин «Кызыл тараачын» колхозтарының ажил-ишчилерин багай эвес ажилдаан болгаш мааталганы, шанаал бижиктерин алганнар. Бо чылдың бирги кварталында областың үлетпүр бүүдүргө, транспорт черлеринин талазы-биле эң дээр болган коллективтер — Кову-Аксының «Тыва кобальт» комбинаты, Кызылдың коммунисттик трези, Чадааның рай-үлетпүр комбинаты, Кызылдың № 2 чык автотранспорт контораы, СЭКП обкомунун болгаш обкомунуң ишчилер Кызыл туктарын чаалап алган, үлетпүр бүүдүргө черлеринин, көдө ажил-ажылдың чүс-чүс муракчылары СЭКП обкомунун болгаш обкомунуң Хундул бижиктери-биле шанааткан.

Бо чылдың бирги кварталында чедип алдынган чымык кыргуучуларга өскүрүгүргө эсте бисте чөл. Бот тугулар чорукка өтпеш чок болур деп В. И. Ленинниң айтканын улус ужурауг бис. Ажил-ажыл болгаш кулчура тургузушкунун херээде четтестер, челир кылаан чүүдлеринис дыйа хой. Хой-хой ажил-ажылдар кышка багай белекешкен, дажа-хораны чылапкылаан, малдың мааталмад чен куралдарынын четте белекешкен, кадрларга кошкык негеделиг болуп,

чон ортузунга организацтыг болгаш политиктиг ажилды сула чорутканы-биле Бин-Хем, Тес-Хем, Бай-Тайга, Улут-Хем болгаш Эрини районнарында дыйа хой баш малды чудалып өлүрген, оң дараазы-биле обласка нитиниң малының баш санын өстүренин талазы-биле планын күүседирине болгаш дыйа хой колхозтары ажил-ажыл, экономика талазы-биле бергедешкенин байдалга чедирип турар.

Мал ажилынын талазы-биле муракчы болгаш, совхозтарын, эң иланыма боттарынын кара кызыл күш-ажылды-биле малдың чаш төлүн камгалап ал, 100 хой бүүдүргө 150 — 170 хураганнарын ал турар Социалисттик Күш-ажылдың Маалыраары Ооржак Лопсанчап, Уруле Кандан, ол ишкеш муракчы хойжулар Чооду Чалбаа, Оон Башпык-Кара болгаш өскө-да ол ишкеш чүс-чүс муракчыларының үлегерин амыглаш, чымык-даа баш мал чидирбес, оң чаш төлүн бүүрн камгалап алыр, продуктулуг чоругу белир, ол дугайында күрүге мурунуга социалисттик хүдээлелерин ийги кварталда ажим күүсеткен, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүдөлениниң Сибирь зоналарынын талазы-биле шылчир Кызыл тугун аң база катап чаалап алыры областын бүү ажилчы чоннарынын эң чутула хүдээлгези болур.

Партиянын XXI съездин болгаш

эң ылаңгыда СЭКП ТК-ның декабрь Пленуму (1959 ч.) чер ажилы улам саймандарынын, чурттуг херекелени тараа-биле халдырар дугайында тодаргай айтканыны берген. Часкы тарылганы кыска хуусаанын иштинде бедик деңгелге чорудар согулга ам бистин мурунуга салдынын турар. Бо хунуге чедир согул талакы районнарда 35. 200 га черини шыгын бызырган. 9.111 га часкы андарышкынын чоруткан болгаш 9.273 га черде тарааны чашкан.

Чымык дүжүп, хар шагда эрөөн турбузе чамды ажил-ажылдар часкы тарылгага багай белекешкен ужуражып, машина техниказын, үрениниң, буга-сугалын болгаш эң иланыма механизаторларының болгаш хову ажилында кижилерин ортузунда масса-политиктиг ажилдар ам-даа сула.

В. И. Ленинниң төртүтүнгенин дээр 90 чыл болганын төгүлүг хунуге, чедип чылдың ийги чылдында күүседиривис ажил-ажыл болгаш культура тургузушкунун херээде четтестериң чылалдып, чырышты улам калбартын тургаш, социалисттик хүдээлелериниң алдарынын-биле күүсетин, бистин чуртувустун коммунисттик тургузушкунун херээге бөдүвүстүн салымшыкчымысты улут Ленинниң төртүтүнген хунуге, оң чаагай адына тураскаал болдуруп турар бис.

Коммунисттик партияны, Совет чазактын ленин национал политиказынын амында Тываның экономиказы, кулчурамы дүрген хөгүлүп, чонун чурттага амыдыралы улам-на чаагайып турарын улут башкы Ленинниң төртүтүнген хунуге сактырга дыйа-ла өөрүчүгү-дүр.

Бистин колхоз 1947 чылда 30 хире араг өргелерден үндээлгенин, ам бистин колхозта 250 ажим өргелер бар. Ичзаарда тарылганы чыла тозан гектар турган, оңу бенин айт-биле бүүр ай иштинде чалажып турган бис. Ам үш муң ажим, оңу күчүлүг тракторлар-биле каа-ла хонукта, бедик агротехниктиг деңгелде чоруду турар чорук Ленинни тургусканы Совет күрүениң сактып халымы дузаламчынын херечиле турар.

«Октябрь» 30 чымык колхозтун амы төвүнге 1947 чылда ийи-үш хире чурттага бажыныры турган. Бажы-Тала—ам таңыттымыс, кончуг чараш колхозу суур аларган. Чурталганын, бүүдүргенин болгаш кулчура-амыдыралың чаа тургалары улам-на өскөжүп турар.

Ур үениң кичи даралымын бистин арттар Коммунисттик партиянын, Улут Ленинниң амында хосталган, Аас-кежиктиг чаагай амыдыралды тывысканы дээр өөрүшкү биске, урууларымыска кезээ-мөңгөде арттар. Мени партия кижизиккен.

Төрөн чуртумун, Коммунисттик партиянын, Улут Ленинниң херээ дээр демиселге бөдүн күш-ажылчы уулуңу партия болгаш чазак үндөп көргөш, 1959 чылдың декабрыда мээң Күш-ажылдың Маалыры деп атты тывысқан. Ол чорук чүлге болумга эвес, мээң өбүлөмгө, колхозумун, районумун болгаш обкомумун бүү чонунга улут алдар болур.

Чазактын ол дээди шанаал күш-ажылчы улам сорук кирип турар. Эрткен чылын төрүр чүс хойга онааштыр 160 хураганы өстүрүп, хой бүүрүнден ортума-биле 2,7 кг дүктү кыргып алган мен.

Чедип чылдың ийги чылдында төрүр чүс хойга онааштыр 170 хураганы мени доруктуруп шыдаар мен. Бо хунунерге чедир төрөн 363 хоюмун 368 хураганнары шунту доруга берген, а күзүн төрөн хойлар ам ийги оолдашымын база эгелей берген. Чаа төртүтүнген хураганнарын ажаал доруктурурга кижини кызымаккай ажилы негеттисер. Ол ажил Төрөн чуртка мээң күш-ажылчы салымшыкым болур.

Күш-ажыл бисте кижилерин алдаржыдып, оларын боттарынын чаагай амыдыралынын болгаш Төрөн чурттуг күчүзүнү үндөсин болуп турар. Хостуг күш-ажыл дээрге, бистин улут аас-кежиктиг-тир.

О. ЛОПАНЧАП,
Социалисттик Күш-ажылдың Маалыры.

Бүтү делегейниң ажилчы чоннарынын улут баштычымы болгаш башкы Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнген хунунден бээр 90 чыл болганын улут байырлап хунун—апрель 22-ни бистин Бай-Тайга районда «Тингелет» артедьини колхозчулары, малчынары аажок улут өөрүшкүлө-биле демделеп турар.

Бо төгүлүг хунде бистин эрткен үеде амыдыралымысты допузу-биле сактып чугаалаза артык эвес деп бодар мен. Даштыкынын болгаш иштиникин эзөөргө каргыс дайыннарына куудандырып, эрге-мелде чок чоран үезини кым уткан боор. Бижик билбес, хуу ажилдыг чоран үеде чүлгө чурттап турган черивистен, малдан, сарыг кидис өвүстен өскө көөр, билер чүрөвис чок, кончуг бүүдүлүк, хожудангай чорувус.

Улут Ленинниң, Улут Октябрьниң кижил сактып четпес аажок улут ачы-хавыязы-биле малчы аратар бистер эзгиртенин аас-кежиктиг, хостуг амыдыралды чедип алган бис.

Бистин баштычымыс, башкымыс улут Ленинни номналы, айткан оруу-биле коммунистке бүүрунгар, чоруп ор бис.

Шаалакы дараала болгаш мөлчүдүлге чоран аратарын эзери эвези, өлүрү хей турду, оңу тыва улус утпаан. Коммунисттик партияны, Совет чазактын улут сактып салымшыкынын ачымы-биле кажангызын-дыла артык аас-кежиктиг, өөрүшкүлүг чоругаара-биле чурттап чор мен. Тос урууларын кижизиктес не мээң Совет чазам улут дузаламчыны көргүзүп келген: «Иениң алдарың орденниң ийги чегези-биле, база «Иениң мелды» деп мелал-биле шанааттым, аша дузаламчыны база үрүлүчү аң келдим. Бистин өвүстүң эр ээзи—Салчак Кандан мал ажилына кончуг кызымак кижил, хой ажилы хөгүдөр дээр бөдүмүн бар шаам-биле ажилдап турар мен. Делегей херэжениниң хуну—март 8-ти таварыштыр Социалисттик Күш-ажылдың Маалыры деп атты Совет чазам мээң тывысканына аажок өөрөн мен.

Мээң өг-бүлөм болгаш мен бодум улут башкы Ленинни хунуге чүс-ажылчы чедикшинер-биле ужураштымыс: төрөн 108 хойдан 112 хураган алдынган, хойну чаагаалтышаан, эки олар-биле, немелде чем-биле халдырып, дөтселерин сизген-биле азырап, чаш хураганнарын ажаалазын күшестедирип, бо чылдың хойну ийи катал хураганнадыр чедип алар, хой бүүрүндө 3 кг 500 грамм дүктү кыргып дээр демисежал тур бис.

Менин өөрүп четтиришкени

Мен, делегей пролетариатынын улут баштычымы болгаш башкымы улут Ленинниң удуртулгазы-биле кытып үнген Октябрьниң социалисттик Улут революциянын тилкени чылы—1917 чылдың ноябрының 15-те, амы Барыны-Лемчи районунун иччалардыг Ак сумузунга мал, тараа, аң ажилдыг Монгуш Маныр-оол Байыржаптың өг-бүлөсинде төртүтүнген мен. Фотос Монгуш Долган 9 уруг төрөн, мен оларын үшкүтү мен.

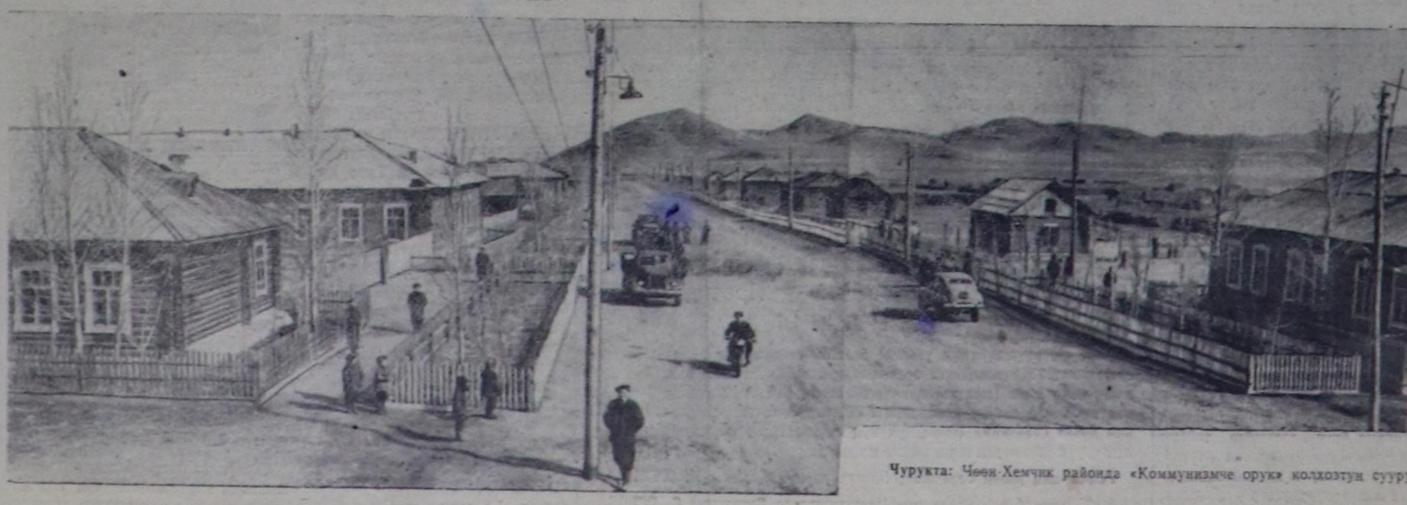
Улут Ленинниң удуртулгазы-биле Россияга капиталистерниң болгаш помещиктериниң эрге-чагырганын дүжүргөш, делегейге бирги социалисттик күрүенин тургускан улут өрус пролетариатын дузаламчыны-биле тилкени Тываның национал-хосталгалыг революцияны тыва херэженгерге хосталган, бүүр эргени болгаш аас-кежиктиг амыдырал-чурталганы халдырып берген.

Мен бичимден тура ада-иемниң ажил-ажылына дузалажып, бөдүмдөн ийги думаларынын доруктур азыражып чораш, 1932 чылда сумуга линкунту сүргүлүгү өөрөгөш, үжүк-бижитки билер болуп алган мен. Мээң анык надымында болган ол төгүлүг болушкун мээң аас-кежиктиг, өөрүшкүлүг чуртталганын чырыктыг чаагай эгел болган. 1932 чылда арэвге, а 1942 чылда—партия кежигүчүнгө кирдим.

Улут Ленинниң тургусканы Коммунисттик партияны, Совет чазактын не-чаш дугайында улут-егей салымшыкынын амында 10 уругтарын төрөн, кижизиктен мен. Улут егүм Петр шериг албанын эрттирген, ам Кызылдың педагогика училищениң 3-кү куруунда, уруум Варвара Кызылдың көдө ажил-ажыл техниккумун ветеринар салбырынын 4-кү куруунда өөрөнүп турар. Олардан бичеи Максим 1959 чылда 10-ку классы дооскан, Совет Армияда шериг албанын эрттирип турар. Клара колхозта ажиллап турар. Кеймер огулустан өскө 5 кижил школада 1—9 класстарда өөрөнүп турарлар.

Оң уругларын төрөш, кижизиктени дээр Совет чазам 1956 чылда мээң «Маалыр-не» деп алдары атты тывысқан. Аас-кежиктиг совет не-чаш дээр шак ымыг улут салымшыкынын дугайында Ленинни Коммунисттик партияга болгаш Совет чазамга сеткилденин халымында өөрүп четтирдим.

М. БАЛЫМА,
Маалыр-не.

Чурукта: Чөөн-Хемчик районда «Коммунисттик орук» колхозтук сууру. Фото С. Феоктистовту.

Бистерге орукту айыткан

Герман Демократтыг Республикага ажылчы-тараачы эргечтирер тургузарынын оруун бистерге Ленин айтып берген.

ССРЭ-де социализмни тилелгези амгы үеде чер башталган үшүн биринге социализмни тилелерин хандырар арганы берген.

Улуг Ленинге алды!
Вальтер УЛЬБРИХТ.

Ол улуг кижини тынымын билип, чер болганда, бүгү пилане-тада дыңнап турар бис.

ГО МО-ЖО.

Ленинни улуг чагай идеялары — делегей пролетариатынын туугу.

Ленинни улуг ачы-лаамалары өзү чок.

Ленинни делегерини!
КИМ ИР СЕН.

Ленинни идеялары бистин чурттувуста бүгүн тилелен, иччилгези ол идеялар-биле соруу кирген болгаш чырыттылган бистин улугуусу социализмни бөлүгүн чурттууда чедимкинин тургузуу турар.

Бистин улуг башкысы — Владимир Ильич Ленинге мөнгө тураскал!
Албани профвилел талазлары.

Ленинни тайын дугайында идеялары ам килеринин чүрөктеринде чурттап турар.

АКИНО СЭНИ,
тайын дөш Делегейини Ленинни шапталынын дауралды (Япония).

Делегейини бүгү даралаттырган-парына эң эки амдыралаче орукту айтып берип турар коммунизмни тутун күүдүргөн дөш гениалды Ленинге өөрүп четтирдим.

Роза ТЕЛЬМАН,
(Эрист Тельманнын кадыкы).

В. И. Ленинни Музейинге чоралыштың ачымы-биле коммунизмни тууду тургузарынын илти херээ дөш демисежир деп бистин шиттирилген чоругуусу улуу улуг-биле бажыкты. Ленинни идеялары Кыдатка мааылаа боттаныр дээринге бүзүрээр бис.

Ныдат практиканылар
ДУ ШАН-ЦИН,
ЛИ ЮЙ-ФЫН,
ЯН ЮЙ-ЧИН,
ВАН ЮЙ-ДЭ.

Ленинни аажок биче сеткилдигин дугайын мында бүгү чүчүселер бажы бүзүрүдө херечлеп турар-дыр.

Францияга база социализм тууду тургузар дөш бистин демиселинске ооп артырып каан амдыларын удуртулга болдуруп турар бис.

Ленин бүгү делегейин миллион-миллион пролетариатынын чүрөктеринде дилиг артыкан.

Рено заводтун
Ажылчылары (Франция).

Ленин ышкаш ышкар бөлүүн чуртта! Ленин ышкаш ышкар хай амдыда! Бөлүүн кижиге Ленин ышкаш ышкар ышкашы, оон дугайында Ленин ышкаш сажыш човангыр бол!

Болгар бөлүк
специалистер.

Ленин ам бистин аравыста чок-лаа болза, ол Африка ышкаш ышкашыраа-уаак черлерде бестин билдирип, оун мында баштыкы кылдыр билер болгаш худудеп турар. Оун мөчтөн деп санавайн турар — ол удуп чызар.

Совет улус-биле кады тайын дөш демисежир бодалды болгаш шиттирилген бис деп база чугаалар күзөлдөг мен.

Мурнуу Африка чурттуг
херэжени кижини.

...Мээң үе-шагдан күзөл-соруу ам боттанганымга көчүг аас-кежиктиг болдум, мен Владимир Ильич Ленинни шапталың дауралды чурттап турганым ырак сабыр черлерге бодум чоругу арганы болдум.

Шушешке сурга чоразымын чангыс минутазын бестин кажа-даа утпас мен.

Антон ВАВРУШ,
чехословак журналист.
(Братислава хоорай).

Бүдүрүп тургузар дөш демиселге, тайын дөш демиселге, хосталга дөш демиселге — кижини төрөлгөтөтүн бургунар шик-чизикни бүзүрүгө — дилиг сен, Ленин, алу чок болгаш төрөлүш чок сен.

«Өлүм чок чуртталганы бодун-биле өкөөдүн.

Ол чуртталганы бүгүдөгө белек кылдың.

МУКНЕРДЖИ БИНОД,
(Индия).

РСФСР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВУЛЕЛИНДЕ

Мал ажылының мурнакчыларынга шаңналдар

1960 чылдын I кварталында мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш белектерин көвүдөлдүр дөш автономия республикаларын, крайларын болгаш областтарын социалистик чарыжының түнелелерин РСФСР-нин Министрлер Чөвүлели чугаалажып көргөн. Тилекчилерге саналы болза:

Соңгу болгаш Соңгу-Барыын зона талазы-биле — Карел АССР;
Кара-хорошугт өвөс төп зона талазы-биле — Горький область;
Кара-хорошугт төп зона талазы-биле — Мордва АССР;
Поволжье зоназының талазы-биле — Татар АССР;
Соңгу Кавказ зоназының талазы-биле — Дагестан АССР;
Урал зоназының талазы-биле — Башкир АССР;
Сибирь зоназының талазы-биле — Иркутск область;
Ирраки Чөөн чүк зоназының талазы-биле — Бурят АССР.

Татар АССР-ге РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинин шилчирип Кызыл Тутун хөвээр артырар болгаш 100 муң рубльдин акша шаңналын тыпсыр деп шиттирилген. Карел, Мордва, Дагестан, Башкир, Бурят АССР-лерге, Горький болгаш Иркутск областтарга РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинин шилчирип Кызыл Туттарын болгаш

100—100 муң рубльдин акша шаңналарын тыпсыр-кан.

1960 чылдын I кварталында мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш белектерин көвүдөлдүр талазы-биле чедимкинин дөш 50—50 муң рубльдин акша шаңналарын тыпсырды болза:

Соңгу болгаш Соңгу-Барыын зона талазы-биле — Ленинград областа;
Кара-хорошугт өвөс төп зона талазы-биле — Иваново областа;
Поволжье зоназының талазы-биле — Ульяновск областа;
Урал зоназының талазы-биле — Челябинск областа;
Сибирь зоназының талазы-биле — Новосибирск областа;
Ирраки Чөөн чүк зоназының талазы-биле — Приморье крайга.

Новгород, Вологда, Архангельск, Москва, Ностром, Брянск, Пенза, Куйбышев, Астрахань, Свердловск, Оренбург, Курган, Калинин, Омск, Сахалин болгаш Намчатча областтарын, Красноярск крайын, Тыва автономия областын, Коми, Марий, Соңгу-Осетин, Умгурт болгаш Якут АССР-леринин колхозтарында болгаш колхозтарында 1960 чылдын I кварталында мал ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш белектер талазы-биле эки амдыл РСФСР-нин Министрлер Чөвүлели база демдегелен.

ЛЕНИНЧИ ХҮННЕР ДАШТЫКЫДА

Албания

Албанияның ажылчы чоннары В. И. Ленинни төрттүгүнүн хуну-ден бээр 90 чыл болганын байырлаалды-биле демдегелер эрттирип турар. Чурттуг бүгү-ле булуңунарында ажылчы чоннар Владимир Ильич Ленинни амдыралы болгаш революсучу ажил-чорудулгалары-биле таныжып турарлар.

1954 чылдын ноябрьда Албанияның күш-ажыл партиязынын Төп Комитетинин шиттирилген бугунар тургускан В. И. Ленинни болгаш Н. В. Сталинни Тиравада музейин ленинчи идеяларын пропагандалаарына чугула черин ээлеп турар. Ол музей — хоорайнын төвүнде ногаан ыштар аразында, ийн каз чараш бажында тургустунган. Оон залдарында улуг Ленинни алдарын амдыралык болгаш революсучу демиселинин дугайын чугаалап турар 1000 хире көргүзүлгөр бар.

Бо хундерде музейин көрүчүдери улам-на көвүдөп турар. Наймыс-лаадын бүдүрүлгелеринин ажылчылары, албан-хаакчылар, өөреникчилер, улусчу шеригин дайынчылары чок-калы суурларынч тараачынары мында кээп турар.

Көрүчүдери демдегелер бижип дептеринде бижиттинген солун чүүлдер дыка хей.

«Ленин биске социализмче болгаш коммунизмче баар орукту амыдып берген. Ленинни идеяларын оон улуг херөөнүн өлүм чогу ышкаш ба-за-ла өлүм чок» деп бөлүк шерик кижилер бижээн.

Корчи хоорайдан келген ортумак школанын өөреникчилери мында деп бижээнер: «Ленинни азы бистин ажылчы чоннарын чүрөктеринде, аныяк салгакчыларын чүрөктеринде чурттап чоругу болгаш моон сонгар-даа мөнгө-биле чурттаар».

«Ленин болгаш ажылчы чоннарын коммунисттик кижинилдигези», «Ленин болгаш Албания», «Ленин аныяктар дугайында», «Ленин социалисттик тургузушкунга херөөкө-неринин ролун дугайында», «Ленин эртем болгаш шажын-чүдүлгө дугайында» дөш оон-даа эске темаларга лекциялар болгаш беседалары ол музейге дыңнап болур.

Эртен чылдын төвчүзүнде Тирава-нын музейин В. И. Ленинни дугайында көчүп чоругу делегейге организастан. Мында 400 хире чүүлдерин дегеп көргүскөн. Ол делегей чурттуг чүүл бүгү девискөөрлеринге барган болгаш оун 70 муң хире кижини көргөн. Ол делегейге-биле кады чоран музейинин ажылдакчылары бүгү чурттарын ажылчы чоннарын улуг баштыкчынын дугайында лекциялар кылдып чораларын. Бо хундерде ол делегей Тирава-нын пөс-таавы комбинадында тургустунган.

Ол музей Владимир Ильичини дугайында улуг фото-делегелери белектер, клубтар, ажылчылар суурларынче, кады ажыл-агый кооперативтеринче, МТС-терге чуртукулаан.

Ленинни амдыралы Тиравада ажыткан В. И. Ленинни төрттүгүнүн хуну-ден бээр 90 чыл болганын демдегелештирип, албани солуннар болгаш журналдар В. И. Ленинни дугайында делегерей чүүлдерин парлаан. «В. И. Ленин — СЭКП-нин үндөлекчилер болгаш баштыкчысы», «Улуг баштыкчының аныяк чоран чыдары», «Улуг кижинин өвүр-хө-вири», «В. И. Ленин канчаар амдырал чораныла», «В. И. Ленин аныяктарын коммунисттик кижинилдигезинин дугайында» дөш оон-даа эске темаларга делегерей чүүлдерин албани парлаалганын арыннарында номчуп болур.

Тиравада күрүне университетин, В. И. Ленин аттыг партия школы, Албанияның күш-ажыл партиязынын Төп Комитетинин чанында партия институту Ленинни төрттүгүнүн хуну-ден тураскааткан байырлыг сессияны эрттирген.

Баштыкчының чоран черлеринде

Чурукта: М. Мартьянов аттыг музей.

8 каз полкада өргөлдөп берген номнарын салып каан. Мында Успенский, Крыловтун болгаш эске-даа орус чогаалчыларын чогаалдары бар. «Бо чогаалдарын В. И. Ленин улуг со-нуургал-биле номчуп турган» деп бижээн. Библиотеканың номчуучуларынын аттарын чыскаап бижээн ка-бак саазынын стол кырында салып каан хүрөп хааржакта кадагалап турар. Оларнын аразында В. И. Ленин, Н. К. Крупскаянын, Кржижановскийнин болгаш ол үеде шөлү-геге турган эске-даа революсучу марксистерин аттарын көөр бис. 1899 чылдын сентябрьда Ермаков-киге В. И. Ленинни удуртулгазы-биле 17 социал-демократтарын ху-ралының болуп эртен бажыдың македин мында тургускан.

В. И. Ленинни төрттүгүнүн хуну-ден бээр 90 чыл болурунга хол-баштыр Красноярск крайын колхозчулары, ажылчы, албан-хаакчыла-ры, өөреникчилери Минусин-скийин музейинде чыгы берген турары үргүчү көрүп болур.

Ч. МОНГУШ,
В. ШЫНГЫШ.

«Ленин биске социализмче болгаш коммунизмче баар орукту амыдып берген. Ленинни идеяларын оон улуг херөөнүн өлүм чогу ышкаш ба-за-ла өлүм чок» деп бөлүк шерик кижилер бижээн.

Корчи хоорайдан келген ортумак школанын өөреникчилери мында деп бижээнер: «Ленинни азы бистин ажылчы чоннарын чүрөктеринде, аныяк салгакчыларын чүрөктеринде чурттап чоругу болгаш моон сонгар-даа мөнгө-биле чурттаар».

«Ленин болгаш ажылчы чоннарын коммунисттик кижинилдигези», «Ленин болгаш Албания», «Ленин аныяктар дугайында», «Ленин социалисттик тургузушкунга херөөкө-неринин ролун дугайында», «Ленин эртем болгаш шажын-чүдүлгө дугайында» дөш оон-даа эске темаларга лекциялар болгаш беседалары ол музейге дыңнап болур.

Эртен чылдын төвчүзүнде Тирава-нын музейин В. И. Ленинни дугайында көчүп чоругу делегейге организастан. Мында 400 хире чүүлдерин дегеп көргүскөн. Ол делегей чурттуг чүүл бүгү девискөөрлеринге барган болгаш оун 70 муң хире кижини көргөн. Ол делегейге-биле кады чоран музейинин ажылдакчылары бүгү чурттарын ажылчы чоннарын улуг баштыкчынын дугайында лекциялар кылдып чораларын. Бо хундерде ол делегей Тирава-нын пөс-таавы комбинадында тургустунган.

Чехословакия

ПРАГА. (СЭТА). Чехословак-совет байырал Эвилелинин Прагада делегей залында «Ленин болгаш Чехословакия ажылчы шикчээшкени» деп делегерей байырлыг ажы-дышкымы болган. Делегейге колууду-ла В. И. Ленинни Прагада турганынын дугайын чугаалап турар документтерин киирген.

КУДР

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республикада Владимир Ильич Ленинни төрттүгүнүн хуну-ден бээр 90 чыл оюнга тураскааткан кино пел-дэ эгелен. Ол киноделанын хуну-неринде чурттуг экраннарынга 50 ажы совет корей уран-чечен болгаш документалды киноларын көргүзөр. Оларнын иштинде «Ленин дугайында чугаалар», «Ленин Октябрьде», «Төө-гүчү дуржулгалы», «Коммунист» деп совет уран-чечен кино-чурктары болгаш «Ленин черлер-биле», «Ленин 1905 чылда», «Владимир Ильич Ленин» деп документалды кинолар үнүзүр.

Устүндө чугаалааттын киноделанын байырлыг амдышкыны апрель 17-де Пхеньян Телонжун деп кинотеатрынга болган. Байырлыг кезеге КУДР-нин чырыдышкы болгаш култура министринин орал-дочысы Цой Рен Чуль болгаш ССРЭ-нин КУДР-де элчин А. М. Пузанов олар чүве чугаалааннар.

Чымылганнага «Дилиг Ленин» деп совет документалды болгаш «Хат» деп уран-чечен кино-чурктарын көргүскөн.

УЛУГ ЛЕНИНГЕ МАКТАЛ

Сөзү К. Кудажымы Музыкасы Р. Кедейбиляды.

ДУ-ЖУА-ГЕ-АФ ДАР-САК-ЧЫ-ЛАР
ТЫ ВА ЧЕР ГЕ. ДУРЖОКТА-НЫП
МҮН-НИП ТҮӨ-ДА, ШИР-БЫЙ ШАП-КАШ
А РАТ ТАР ГА А АС КЕ ЖИНИ
ТЫП-СЫП БЕР-ГЕН А-ВЫ-РАА-ДЫГ
БАШТЫЧЫ ГА МАКТАЛЫР-ЛААА
КЕ ЗЭЭ ШАП-ДА ЛЕНИН ДИРИГЕРДИН
ДИРИГ ЧУРТ-ТААР! КЕ-ЗЭЭ ШАП-ДА
ЛЕ-НИН ТИЛЕТ-ТИРБЕС ТУ-ГУ ВУСОЛ!
ТУ-ГУ ВУСОЛ!

Дүжүлдө дараакчылар тыва черте Дуржоктанын менин турда ширый шалкып, Дириглерден дилиг берген Арраттарга аас-кежини тыпсын берген Авыралды баштыкчыга мактал.

Кожумаа: Кезээ шагда Ленин Дириглерден дилиг чурттаар! Кезээ шагда Ленин Тилеттирбес туугуус ол! Самдар өгнү сөөртүп алгаш көшпөс кылдыр Сыйгалганын бажы-биле мөнгө солааш,

Эртемнерини үндөткөн номнап берген Эрендегил башкымыска алдар туудал: (Кожумаа). Солаңгылаан келир өй дөш демиселге Совет чоннуң оруун айтып, баштап оран Коммунисттик улуг намы тургускаштын, Хостал берген өгбөткөс йөрөөл салымы: (Кожумаа).

Спорт

БОТВИННИК—ТАЛЬ

Хөл-шмыдыраа талазы-биле делегейге бири чер дөш маргалаанын ээлчегил он дөртүк салым апрель 19-та болган. Ботвинник ак тала-биле ойноан. М. Тальна делегей чемпиону ийн сан хожудан калган болгаш бо салымга чиди-биле ойноарын ол күзөөн.

Мынчагаш Нимцовичини камгала-биле Ботвинник нарын демиселди тургузуп болуп чиди көштү шилип алган. Ригагы гротмейстерини харымы тыныгыр болган. Салымшкын практикасына ажылат-тылганы ховар көстүр индыг кышту ол айт-биле кылган. Талдын өн-за көжүңге Ботвинниктин харым көжү чедимжин чок болган. Чемпион

Гротмейстер А. Нотов.
Редактор К. С. ШОЙГУ.

КИНОТЕАТРАЛГА

БОГТИ

«Нав-Хем»: (урулгарга программа) экраннын)—3.15, 5.15, 9.15 шахта.
«Мультификация» — 10 шахта.
«Ленин дугайында чугаалар» («Рас-сказы о Ленине») — 11.15, 1.15, 7.15, шахтарда. «Пролог» (дегем 5.15, 7.15, 9.15 шахтарда.

ОБЛАСТЫН КИНОЭКРАННАРЫНГА

Дуушчалар бериле

деп кинону көрүңер.